

NV EMPATEC **JAARSTUKKEN 2017**

pastiel
Waar wil jij naar toewerken?

empatec
Groei binnen handbereik

HET JAAR 2017 IN KERNCIJFERS

cijfers x € 1.000

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening	2017	2016
Netto toegevoegde waarde	15.022	14.426
Subsidies Rijk/gemeenten	28.299	29.230
Overige opbrengsten	200	255
Totale opbrengst	43.521	43.917
Som van de bedrijfslasten	43.528	44.647
Bedrijfsresultaat	-7	-730
Financieringslasten/baten	0	3
Exploitatieresultaat	-7	-727

Geconsolideerde balans per 31 december	2017	2016
Vaste activa	11.138	11.421
Vlottende activa	6.336	9.917
Totaal activa	17.474	21.338
Eigen vermogen	10.872	10.879
Voorzieningen	1.573	1.865
Schulden op lange termijn	0	0
Schulden op korte termijn	5.029	8.594
Totaal passiva	17.474	21.338

Overige kerncijfers Empatec	2017	2016
Personen (per 31-12)		
Aantal mensen in dienst met een WSW-indicatie	1.009	1.038
Aantal extern gerealiseerde werkplekken	270	338
Waarvan in begeleid werken (BW)	121	127
Aantal mensen in dienst met Beschut Werk indicatie	13	1
FTE (per 31-12)		
Aantal FTE staf/kader en overig per 31 december	112	115
Ziektepercentage	10,3%	10,1%

Overige kerncijfers Pastiel	2017	2016
Aantal intakes	866	1.066
Aantal plaatsingen	456	505

INHOUD

Het jaar 2017 in kerncijfers.....	2
-----------------------------------	---

JAARVERSLAG

1. Empatec in het kort	5
2. Verslag Raad van Commissarissen	6
3. Verslag van de Directie	11
4. Aansluiting met G.R. Fryslân-West	16

JAARREKENING

5. Geconsolideerde balans.....	18
6. Geconsolideerde winst- en verliesrekening	19
7. Geconsolideerd kasstroomoverzicht	20
8. Grondslagen.....	21
9. Toelichting op de geconsolideerde balans	27
10. Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening.....	31
11. Enkelvoudige balans	35
12. Enkelvoudige winst- en verliesrekening.....	36
13. Grondslagen.....	37
14. Toelichting op de enkelvoudige balans.....	38
15. Toelichting op de enkelvoudige winst- en verliesrekening	42
16. Overige informatie.....	44
WNT.....	44
17. Overige gegevens	46
Statutaire resultaatbestemming	46
Voorstel resultaatbestemming.....	47
Gebeurtenissen na balansdatum	47
Controle verklaring van de onafhankelijke accountant	48

JAARVERSLAG

1. EMPATEC IN HET KORT

Pastiel én Empatec

NV Empatec is de overkoepelende organisatie van Empatec en Pastiel. Deze twee bedrijven vormen een moderne, maatschappelijke onderneming en bieden, samen met tien gemeenten in Fryslân-West, een toegevoegde waarde voor mensen die via de participatiewet een beroep op ons doen. Daarnaast zijn wij een volwaardige partner voor alle opdrachtgevers door het leveren van producten en diensten die relevante waarde toevoegen. Wij geloven dat er voor alle mensen een plek is op de arbeidsmarkt. De gemeenten, onze mensen en onze klanten hebben een groot belang bij een economisch gezond bedrijf dat voor iedereen met een beperking werk, inkomen, groei, identiteit en zelfstandigheid betekent of kan betekenen. En dat is wat wij doen.

Passie voor onze mensen

- We bestaan voor onze mensen en door onze mensen.
- We werken iedere dag met hart en ziel aan het verbeteren van de relaties met de mensen en dingen om ons heen.
- We zijn trots op onze mensen en het werk dat ze leveren.

Empatec

Empatec kan als beste een productieomgeving bieden waarin mensen kunnen werken en groeien. Dit doen we door in gewone taal te spreken en dingen eenvoudig te houden. We zijn ons bewust van onze verantwoordelijkheid en gaan daarom duurzaam om met de mensen en de middelen waarmee wij werken. We streven hierbij naar de best haalbare kwaliteit van ons werk. Daarom werken we actief en met aandacht aan onze opdrachten en aan het goed volbrengen hiervan. Hierbij komen we onze afspraken en onze beloftes na, zowel naar elkaar als naar de klant. We zijn veelzijdig,

doen zaken met eenvoud en zijn zorgvuldig. Onze opdrachtgevers zijn private en publieke uitbesteders van werk. We halen via deze weg omzet binnen. Dankzij onze mensen kunnen wij toegevoegde waarde leveren.

Empatec biedt verschillende diensten en producten aan, deze werkzaamheden zijn onderverdeeld in de volgende vakbedrijven. Zij zetten zich met plezier in voor onze veelzijdige opdrachtgevers:

- Groen & Civiel (o.a. diensten zoals groen, bestrating, schilderwerk en schoonmaak)
- Verpakken (o.a. diensten zoals food, non-food, productie op locatie)
- Metaal (o.a. plaatbewerking en montage)
- Hout (o.a. meubel producten en schaverij)
- Tomatenkas (o.a. telen tomaten en detacheren in sector agrarisch, groenten en fruit)

Pastiel

Pastiel kan als de beste mensen, die nu niet zelfstandig het minimumloon kunnen verdienen, begeleiden naar duurzaam, regulier betaald werk. Hiervoor richten we onze energie op de toekomst en de mogelijkheden van mensen. We hebben aandacht voor de persoonlijke situatie van onze mensen en weten wat er speelt, thuis en op de werkvloer. Ook naar de werkgever toe tonen we interesse, zo weten we wat de situatie is en hoe de organisatie eruit ziet. Om dit goed te doen denken we in oplossingen die werken en bespreken we problemen als deze zich voordoen. Daarbij geven we helderheid en vragen we helderheid. We zijn continu in beweging, signaleren kansen in de markt en zijn loyaal. Met enthousiasme werken we aan de doelen die we hebben gesteld en zijn we gefocust op resultaat, zonder het belang van de ander uit het oog te verliezen. Dit doen we met de blik vooruit, praktisch en gedreven.

2. VERSLAG RAAD VAN COMMISSARISSEN

Wij geloven in werk! Daar draait het om bij Pastiel én Empatec. Beiden spelen ze een essentiële rol bij de sociale opdracht van het bedrijf. Pastiel in het helpen van mensen in de bijstand aan betaald werk. Empatec door het bieden van de juiste arbeidsplek voor mensen met een chronische beperking.

De sociale en financiële opdracht van NV Empatec voor de komende jaren is aanzienlijk en heeft alle aandacht nodig. Op dit moment wordt er door de directie en management van Empatec hard gewerkt aan een strategisch plan voor de komende jaren. De inzet van dit plan is de dalende subsidie voor de Sociale werkvoorziening volledig te compenseren door verdere verbetering van de bedrijfsresultaten van Empatec. Op deze wijze kan Empatec ook in de toekomst aan haar gemeenten een heldere en betrouwbare propositie

bieden, namelijk het bieden van een werkplek aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt tegen de voorwaarden die het Rijk daarvoor heeft bepaald, aangevuld met een zo minimaal mogelijke eigen bijdrage van de deelnemende gemeenten.

We zijn blij dat Empatec/Pastiel het volste vertrouwen krijgt van haar bestuurders. Dit is van het grootste belang voor de toekomst van iedereen met een afstand tot de arbeidsmarkt in westelijk Fryslân.

Samenstelling Raad van Commissarissen

In 2017 is de samenstelling van de Raad niet gewijzigd.

Een en ander leidt tot het volgende overzicht van de samenstelling van de Raad van Commissarissen van NV Empatec op 31 december 2017:

Naam	Benoemd	Zitting tot	Beroep in 2017	Nevenfuncties in 2017	Honorarium 2017
G.J. Douma (m, 1956) voorzitter	01-05-2011	01-05-2019 (niet herbenoembaar)	Directeur G.J. Douma Holding	voorzitter Stichting Oud Sneek, voorzitter Ondernemersfederatie Súdwest-Fryslân, voorzitter Stichting Siebold Hartkamp, voorzitter Stichting Ids Willemsma, kamerheer Z.M. de Koning	geen
F. Veenstra (m, 1962) vicevoorzitter en lid auditcommissie	28-02-2012	28-02-2020 (niet herbenoembaar)	Burgemeester De Fryske Marren	<i>Ambtsgebonden nevenfuncties:</i> lid agendacommissie Veiligheid, lid bestuurscommissie Veiligheid en lid Algemeen Bestuur Veiligheidsregio Fryslân, lid Bestuursadviescommissie GHOR Veiligheidsberaad, voorzitter IJswegencentrale Gaasterlân, voorzitter KNRM station Lemmer, voorzitter Stichting Van der Walfonds, voorzitter Studiefonds Van der Wal-Tromp, lid Comité van Aanbeveling van de Mijl van Rijs <i>Privé nevenfuncties:</i> lid RvT ROC Friese Poort, lid bestuur Frysk Akademy Fûns, lid Commissie van Beroep voor de examens PCVO Fryslân, burgemeesterscontactpersoon Fryslân CDA, voorzitter Raad van Toezicht Tryater	€ 6.000*
A.M. Hiemstra (v, 1970) lid benoemd op voordracht van de ondernemingsraad	01-01-2014	01-01-2018 (herbenoembaar)	Manager P&O Accell Nederland B.V.	geen	€ 6.000
M. Vorster (v, 1979), lid	01-03-2012	01-03-2020 (niet herbenoembaar)	HR Manager Hamilton Bright Group	geen	€ 6.000
D. Plantinga (m, 1964) lid en lid auditcommissie	01-01-2015	01-01-2019 (herbenoembaar)	Belasting-adviseur Caraad	lid RvA MSB Isala, lid RvC Retoil Holding BV Heerenveen	€ 7.500

*bezoldiging wordt uitgekeerd aan gemeente De Fryske Marren

Remuneratie bestuur en Raad van Commissarissen

Voor de honorering van commissarissen wordt de honorering opgenomen in de statuten gevolgd. De betalingen in 2017 zijn opgenomen in het overzicht 'Samenstelling Raad van Commissarissen Empatec' en in de jaarrekening.

Op de bezoldiging van de bestuurder is de WNT van toepassing. De Raad van Commissarissen past geen systeem van variabele beloning toe. Overige arbeidsvoorwaardelijke regelingen en kostenvergoedingen volgen de bepalingen uit de arbeidsvoorwaardenregeling Empatec NV en de Empatec bedrijfsregelingen.

Aanstellingstermijn bestuurder

De aanstelling van de bestuurder bij Empatec is voor onbepaalde tijd. De heer H.G. van der Zwaag is in dienst geweest tot 31 mei 2017 en heeft per 1 mei de taken van bestuurder overgedragen. De heer H. de Wit is sinds 1 mei 2017 in dienst bij Empatec. Zijn opzegtermijn is een maand. Voor Empatec is de opzegtermijn één maand bij een dienstverband korter dan vijf jaar en voor elke volgende vijf jaar één maand extra. Hierbij geldt een maximum van vier maanden.

Activiteiten Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen is, naast zijn 6 plenaire vergaderingen, verschillende malen bij elkaar geweest, en wel in het kader van excursies, kennissessies en een zelfevaluatie. In haar vergaderingen heeft zij zich daarbij gericht op:

- de realisatie van de doelstellingen van Empatec;
- de realisatie van haar sociale opgave voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;
- de financiële verslaglegging;
- de naleving van wet- en regelgeving.

Daarnaast heeft de raad o.m. de volgende onderwerpen besproken of daar goedkeuring aan verleend:

- het jaarverslag inclusief de jaarrekening;

- de begroting 2017 en 2018;
- verschillende governance aangelegenheden waaronder het Reglement van de Raad van Commissarissen en het rooster van aftreden.

De vergaderingen van de Raad van Commissarissen en zijn vaste commissie zijn genotuleerd. Tevens zijn actie- en besluitenlijsten bijgehouden. De directeur heeft de Raad van Commissarissen zowel mondeling als schriftelijk regelmatig geïnformeerd over de externe ontwikkelingen, de beoogde doelen en behaalde resultaten. Bij de vergaderingen waren de directeur en de manager finance & control van Empatec aanwezig. Ook zijn in en buiten vergadering verschillende presentaties gegeven door medewerkers van Empatec of door experts uit het veld.

Overleg Raad van Commissarissen met stakeholders

De Raad van Commissarissen heeft in 2017 regelmatig overleg gehad met de stakeholders van Empatec, zoals gemeenten (wethouders en ambtelijk). De raad deed dat tijdens themabijeenkomsten en regulier overleg.

In dit overleg is onder meer besproken:

- ontwikkelingen in de sector;
- de ontwikkelingen in het sociale domein en strategische ontwikkelingen;
- de kwaliteit van de dienstverlening;
- het jaarverslag 2016;
- de begroting 2018.

Overleg Raad van Commissarissen en de Ondernemingsraad

Het contact met de Ondernemingsraad is open en constructief. Een afvaardiging van de Raad van Commissarissen is regelmatig aanwezig bij een regulier overleg van de ondernemingsraad, in 2017 heeft dit eenmaal plaatsgevonden. Het toekomstperspectief en de organisatieontwikkeling vormden in deze gesprekken de hoofdonderwerpen.

Overleg Raad van Commissarissen en de accountant

In 2017 heeft de Raad van Commissarissen met de accountant gesproken over de jaarrekening 2016. Met de accountant zijn tevens de managementletter en algemene ontwikkelingen besproken.

Overige activiteiten

De leden van de Raad van Commissarissen zorgen ervoor voortdurend op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen in de branche en de benodigde kennis en ervaring op te doen. Zo is Empatec lid van Cedris en ontvangen de leden de informatie vanuit dit netwerk. Commissarissen nemen tevens deel aan workshops en andere educatiebijeenkomsten. Verder houden de commissarissen vakliteratuur en de media bij. Daarnaast ontvangen de leden van de Raad van Commissarissen relevante en interessante informatie van de directeur.

Zelfevaluatie

In overeenstemming met de best practice van good governance en de Branchecode Cedris evalueert de Raad van Commissarissen zichzelf jaarlijks.

In 2017 heeft de Raad van Commissarissen dit onder begeleiding van een externe partij uitgevoerd. Aan de hand van gesprekken tussen deze partij en de commissarissen zijn de onderwerpen geïnventariseerd en besproken in een zelfevaluatieworkshop. De uitvoering van de daaruit voortvloeiende actiepunten vindt plaats in 2018.

Commissies Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen heeft één vaste commissie: de Auditcommissie. De commissie bereidt het toezicht van de Raad van Commissarissen voor op het gebied van de financiële informatieverschaffing, het systeem van interne beheersing en controle van risico's, het controleproces van de accountant en de naleving van wet- en regelgeving.

Auditcommissie

In 2017 bestond de Auditcommissie uit de heer D. Plantinga (voorzitter) en de heer F. Veenstra. De vergaderingen van de Auditcommissie worden bijgewoond door de directeur en de manager finance & control. De accountant was tweemaal bij de vergadering aanwezig, namelijk bij het bespreken van het jaarverslag 2016 en bij het bespreken van de managementletter.

De Auditcommissie vergaderde 2 keer in 2017. De volgende onderwerpen kwamen in de vergaderingen aan bod:

- het jaarverslag 2016;
- managementrapportages 2017;
- de stuurinformatie;
- de begroting 2018;
- het overleg met externe toezichthouders.

Overige aandachtspunten voor de Raad van Commissarissen

Integriteit

Empatec heeft een integriteitscode en klokkenluidersregeling. Daarmee volgt Empatec de richtlijnen voor good governance. Integriteit en voorkomen van fraude zijn ook onderwerpen in de functioneringsgesprekken. Tevens heeft Empatec een regeling voor ongewenst gedrag en zijn zeven vertrouwenspersonen benoemd.

De Raad van Commissarissen heeft blijvende aandacht voor integriteit. Naast de aanwezigheid van regelingen en protocollen krijgt daarbij ook uitdrukkelijk de 'zachte kant' van integriteit alle aandacht van de Raad van Commissarissen. De Raad onderkent het belang hiervan en stimuleert de daarbij passende cultuur en gedrag binnen Empatec.

De Raad van Commissarissen stelt vast dat zij in 2017 geen zaken heeft gesignaleerd welke kunnen

worden beschouwd als schendingen van integriteit of belangenverstrengelingen.

Naast de integriteitscode zijn in het reglement voor de Raad van Commissarissen onafhankelijkheidscriteria opgenomen.

De Raad van Commissarissen stelt vast dat in 2017 noch de directeur, noch leden van de Raad van Commissarissen nevenfuncties vervullen welke onverenigbaar zijn met hun bestuurs- respectievelijk hun toezichthoudende taak.

Tot slot

De Raad van Commissarissen is zich terdege bewust van zijn rol en verantwoordelijkheden: niet alleen binnen Empatec maar eveneens in maatschappelijk perspectief: nu en in de toekomst.

Wij danken alle medewerkers management en directie voor hun inzet en betrokkenheid bij de ontwikkeling van Empatec, haar mensen en haar stakeholders. Ook dit jaar was er weer een plezierige en constructieve samenwerking tussen OR, bestuur en RvC.

Sneek, 14 maart 2018

Namens de Raad van Commissarissen van Empatec,

Geert Jan Douma

Voorzitter

3. VERSLAG VAN DE DIRECTIE

3.1 PERSOONLIJKE ERVARING

Op 1 mei 2017 maakte ik de overstap als directeur van het mediabedrijf TMG in Amsterdam naar het SW- en re-integratiebedrijf Pastiel/Empatec met het hoofdkantoor in (mijn eigen woonplaats) Sneek; wederom werk met een grote persoonlijke en inhoudelijke uitdaging, wederom werk dat er maatschappelijk bijzonder toe doet. Het grote verschil is dat ik nu samenwerk met de doelgroep waarvoor ik werk; kwetsbare mensen, mensen die het over het algemeen niet zelfstandig redden en daarbij (een beetje) geholpen moeten worden. Een ander verschil is de benaderbaarheid van de regionale politici (wethouders en raadsleden) en ambtenaren. De nieuwe Participatiewet (sinds 2015) heeft samen met het delegeren van allerlei andere taken in het sociaal domein grote gevolgen voor onze gemeenten. Ook hierin schuilt voor een grote uitdaging om als een partner mee te werken aan de verdere ontwikkeling van het gemeentelijke beleid. En tot slot is er de reguliere afzetmarkt; de markt waarop wij de producten en diensten van de werkbedrijven afzetten en de kandidaten van Pastiel proberen te plaatsen vanuit de uitkering naar betaald werk. Een markt waar MVO (Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen) steeds normaler wordt en MVO niet alleen als een kostenpost wordt gezien. Ook een markt waarop wij ons als bedrijf continu hebben aan te passen; hierin zijn wij als een gewoon bedrijf. In alles wat wij doen staat onze waarde en niet onze beperking centraal. Onze mensen voegen iets toe aan het waardeproces van onze onderneming en onze bedrijven voegen iets toe aan wat wij bieden aan onze klanten. Kortom, een onderneming die gericht is op het behalen van een maatschappelijk en economisch resultaat. Dat lukt alleen maar door op een prettige en constructieve manier met elkaar samen te werken. En juist deze combinatie van ingrediënten inspireert en daagt dagelijks uit.

Vervuld met trots ga ik iedere dag naar mijn werk; trots om bij te dragen aan het bovenstaande. Trots ben ook op wat we binnen onze ondernemingen voor elkaar

krijgen. Een korte doch bescheiden opsomming mag in dit Jaarverslag niet ontbreken:

- De gemeenten die bij ons zijn aangesloten betalen sinds 2002 maar € 500 per SW-medewerker per jaar; het landelijke gemiddelde ligt boven de € 2.000 per jaar. Wij behoren tot de groep SW-bedrijven met de laagste gemeentelijke bijdrage!
- Pastiel plaatst mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt naar betaald werk; van de totale intake plaatsen zij 63% (terwijl het landelijk gemiddelde bij gemeenten volgens Divosa 35% bedraagt), Pastiel plaatst ruim 450 kandidaten per jaar naar betaald werk en met de beperkte middelen die de gemeenten hiervoor aan ons verstrekken besparen wij veelvouden aan gemeentelijke bijstandskosten.
- Sinds 2014 was het project DWAAN.2019 gaande. Eén van de doelstellingen was de verbetering van het Operationeel resultaat met €3,7 miljoen. Deze doelstelling wordt een jaar eerder gerealiseerd dan gepland.
- In opdracht van gemeenten exploiteren wij 4 Werkjouwsters; dit zijn werkplaatsen waar mensen maatschappelijk worden geactiveerd en waar werkenderwijs statushouders werken aan hun integratie. Na een traject bij de Werkjouwster stroomt circa 1/3 deel uit naar Pastiel, 1/3 deel uit naar vrijwilligerswerk en 1/3 stroom terug naar de gemeente waardoor een verbeterde zorg kan worden geboden.
- Een modern financieel systeem (Sumatra) dat binnen een jaar is geïmplementeerd en waarbij online per werkbedrijf alle kpi's (kritische prestatie indicatoren) en financiële data actueel en compleet beschikbaar zijn.
- De hoge eisen die intern worden gesteld aan veiligheid en kwaliteit. Het aantal medewerkers bij de afdeling Groen dat het VCA certificaat heeft is bijna 75%; een bijzonder hoog percentage met de wetenschap

dat veel van onze medewerkers kampen met lees- en leerproblemen. De afdelingen Metaal, Hout en Verpakken zijn ISO 9001-2008 gecertificeerd. In 2018 gaan deze voor de nieuwe norm ISO 9001-2015. De afdeling Food verpakken is ISO 22000 gecertificeerd.

- Er is veel aandacht voor de veiligheid op de werkvloer door de uitgevoerde RI&E's en de aangestelde preventiemedewerkers.
- Producten en diensten: grote groepen medewerkers van ons zorgen ervoor dat de groenvoorziening in onze gemeenten er keurig verzorgd bij liggen, dat grote hoeveelheden producten op tijd en netjes worden verpakt en gemonteerd en dat door ons gekweekte tomaten overal in den lande in de supermarkten te koop liggen. Daarnaast produceren wij de keukens en de inventaris van luxe tenten, assembleren wij kasten voor Pastoe, produceren wij de meubels voor kinderdagverblijven en leveren een aantal houten banken voor het nieuwe hoofdkantoor van Google in America. En tot slot beschikken wij over een hoogwaardig metaalbedrijf gespecialiseerd in plaatwerk waarbij wij zo gewild zijn als producent dat voldoende personeel ons grootste probleem is.

3.2 ONZE (BELANGRIJKSTE) ACTIVITEITEN IN 2017

- Opening van 2 nieuwe Werkjower-vestigingen in Lemmer en Sneek
- Realisatie beschut werk: In 2017 heeft Empatec 12 medewerkers in dienst genomen vanuit de doelgroep Beschut Werk voor haar gemeenten, in totaal hebben we 13 medewerkers in dienst vanuit deze doelgroep. Met dit aantal is nog niet aan alle taakstellingen voldaan voor elke gemeente. De medewerkers zijn geplaatst binnen diverse afdelingen in onze organisatie, enerzijds op basis van het ontwikkelpotentieel van het individu en anderzijds op

basis van de behoefte op een afdeling. SWF voldoet als enige aangesloten gemeenten aan de norm in 2017. Door een versoepeling van de criteria en extra aandacht bij de gemeenten, wordt er alles aan gedaan om in 2018 bij alle gemeenten wel te voldoen aan de norm.

- De ontwikkeling van een diversiteit aan re-integratieprogramma's door Pastiel:
- WMO consulent: de kandidaten hebben gedurende 6 maanden - met behoud van uitkering – gewerkt bij één van de gebiedsteams van de gemeente Súdwest-Fryslân, bij backoffice van de Dienst Sociale Zaken Noord West en bij de Gemeente de Fryske Marren. Tijdens deze periode volgden zij een opleiding met betrekking tot de WMO om vervolgens aan de slag te gaan bij een gemeente via een detacheringsbureau of direct bij de gemeente.
- Arriva: buschauffeurs en machinisten. Een programma waar kandidaten na een redelijk intensieve selectieperiode in 3 maanden opgeleid worden tot buschauffeur of machinist en aansluitend een arbeidscontract krijgen.
- Walkant op orde: arrangement in samenwerking met uitzendbureau Jobz-On, gemeente SWF, Cnossen en Pastiel. Na selectie van de kandidaten starten kandidaten met een proefplaatsing met behoud van uitkering. In de proefperiode start de training/voorscholing van de kandidaten. Ze volgen gedurende het traject een BBL2 opleiding tot waterbouwer binnen het ROC. Als de trajecten goed worden afgerond en de kandidaten het diploma hebben behaald gaan zij aan de slag als waterbouwers via uitzendbureau Jobz-On.
- Summer-school, afgelopen najaar hebben we twee keer een week georganiseerd voor 12 kandidaten. Deze week was er op gericht om de kandidaten te

enthousiasmeren en aan te zetten tot persoonlijke ontwikkeling. Beide weken zijn door de twee groepen als positief ervaren en van daaruit hebben kandidaten stappen ondernomen in hun ontwikkeling en op weg naar werk.

- Horeca-carroussel met als doel kandidaten enthousiast te maken voor de horeca. Kandidaten worden geselecteerd en starten met een intensieve cursus van een week gericht op horecavaardigheden en representatieve vaardigheden. Vervolgens lopen ze 2 weken stage bij 2 verschillende bedrijven.
- Glazenwasser en industrieel schoonmaker i.s.m. Rooth en Van Dijk & De Boer. Er is op de arbeidsmarkt veel vraag naar specialisten in de schoonmaakbranche. Dit project start met selectie van kandidaten waarna kandidaten 2 weken meewerken in de schoonmaakdienst van Empatec. Vervolgens lopen kandidaten een maand stage waarna ze als het goed gaat een contract krijgen via het aangesloten uitzendbureau.
- Samen goud i.s.m. de gemeente DFM, Hof en Hiem en Pastiel. Kandidaten die na hun traject in aanmerking komen voor vrijwilligerswerk worden gevraagd om als mantelzorger aan de slag te gaan bij eenzame ouderen. Vanuit dit project stromen kandidaten door naar betaald werk.
- Initiatieven Pastiel richting statushouders: voor de gemeente SWF heeft Pastiel het VIP-traject (Vluchtelingen Introduceren Participeren) en versneld inburgeren. Het traject betreft een 10 daagse training gericht op arbeidsmarktbegeleiding in 3 groepen van ieder 15 kandidaten. Het doel is een baan of scholing. Versneld inburgeren ging over 20 kandidaten met als doel versneld inburgeren door taalstages. Deze projecten lopen door in 2018.

- Afronding van het project Kerstens: De 3 SW-bedrijven (Caparis, NEF en Pastiel/Empatec) en centrumgemeente Leeuwarden hebben, onder leiding van Empatec/Pastiel als trekker, een eindrapport gepresenteerd inzake de volgende 4 thema's:
 - Samenwerking op de diverse backoffice terreinen;
 - Werkstap en Dariuz als standaardsystemen;
 - Deta-faciliteit als drempelverlagend instrument;
 - Social returnbeleid van gemeenten.
- De timmerfabriek is verhuisd van Sneek naar Franeker en daarmee is de concentratie van alle hout-gerelateerde activiteiten gerealiseerd. Daarnaast heeft in 2017 een her-inrichting plaatsgevonden van de meubelfabriek.
- Commissie Van Gent: onder leiding van wethouder Stella van Gent (SWF) is een advies uitgebracht om criteria te formuleren die door Pastiel/Empatec in acht genomen dienen te worden om een gezonde financiële continuïteit van de GR Fryslân-West en NV Empatec te borgen. Dit heeft geleid tot normen (onder- en bovengrens) voor de volgende financiële kengetallen: liquiditeit, solvabiliteit en rentabiliteit. In de vergadering van de GR op 30 november is dit advies vastgesteld.
- Nieuw strategisch plan: omdat het project DWAAN.2019 zijn einde nadert en omdat de financiële doelen van dit project niet meer passen bij de nieuwe financiële werkelijkheid van Pastiel/Empatec (met een verdere verlaging van de Rijksbijdrage) is er een noodzaak om tot een nieuw strategisch plan te komen. In 2017 is een aanvang gemaakt met deze planvorming. In het voorjaar van 2018 verwachten wij dat deze nieuwe strategie kan worden vastgesteld door de GR Fryslân West.

- Implementatie van Exact: in 2017 zijn alle voorbereidingen getroffen om Exact als ERP-pakket succesvol per 1 januari 2018 te kunnen uitrollen. Gegeven de diversiteit van activiteiten, processen en verdienmodellen bleek dit geen eenvoudige zaak. Desondanks is het op tijd gelukt om alle voorbereidingen op 31 december 2017 af te ronden en op 1 januari 2018 Navision als financieel systeem uit de productie te halen.
- Verbeterde planning & control: Exact en Sumatra zijn slechts hulpmiddelen die moeten bijdragen aan een betere financiële rapportage en sturing. Als zodanig realiseren deze systemen geen betere financiële control; uiteindelijk zijn het de medewerkers die anders moeten omgaan met hun financiële verantwoordelijkheid: niet de afdeling Financiën & Administratie is verantwoordelijk voor de

financiële resultaten en begroting, wij hebben deze verantwoordelijkheid overgeheveld naar de managers in de lijn.

3.3 TOESTAND PER BALANSDATUM

De gecombineerde omzet van het werk- en re-integratiebedrijf was in 2017 met €21,0 miljoen €800.000 hoger dan in 2016 (€20,2 miljoen). De kosten voor materiaalgebruik zijn €3,8 miljoen en daarmee gelijk aan 2016 (€3,8 miljoen). De kosten voor uitbesteed werk zijn met €0,1 miljoen toegenomen naar €2,1 miljoen.

De netto toegevoegde waarde (omzet minus materiaalgebruik en uitbesteed werk) is met circa €0,6 miljoen gestegen ten opzichte van 2016. Het netto resultaat bedraagt een verlies van €7.000, wat €720.000 beter is dan in 2016 (verlies van €727.000).

		Financiële continuïteit	Doelmatig- heid	Realisatie 2016	Realisatie 2017	Begroting 2018
		Signaleringsgrenzen				
Kengetallen	Formule	Ondergrens	Bovengrens			
a. Solvabiliteit	Eigen Vermogen/Totale Vermogen	30% (en minimaal > €4,5 milj.)	65%	51,0%	62,3%	64,0%
b. Liquiditeit	Quick ratio ((Vlottende activa -/- voorraden) / vlottende passiva)	1,0	1,5	1,04	1,12	0,56
c. Rentabiliteit	Netto resultaat/Totale Vermogen	0%	10%	-3,4%	0,0%	-9,2%

De liquiditeit bedraagt per ultimo 2017 €1,8 miljoen. De liquiditeit bedroeg ultimo 2016 €3,2 miljoen. Dit is een daling van €1,4 miljoen. In de jaarrekening 2016 was het saldo liquide middelen op een andere wijze gepresenteerd. Er zijn geen langlopende schulden. De bijdrage van onze gemeenten is al sinds 2002 onveranderd €500 per subsidie eenheid per jaar. Het landelijk gemiddelde beweegt rond de €2.000 per subsidie eenheid per jaar.

3.4 TOEKOMST- EN RISICOPARAGRAAF

De komende jaren zal de door het Rijk ingezette subsidiedaling zich verder doorzetten. Er zullen geen nieuwe mensen meer toetreden tot de Wsw. Daarnaast loopt het subsidiebedrag per gerealiseerde Wsw-plek in sprongen terug tot het niveau van het wettelijk minimumloon in 2020 (circa € 23.000). In 2015 bedroeg dit subsidiebedrag nog € 26.000. Deze daling levert een verhoging van de doorbelasting van de GR Fryslân-West aan NV Empatec op van € 4,4 miljoen in 2019 ten opzichte van 2015.

In het streven naar een gezonde financiële huishouding (conform de normen van de commissie Van Gent), zullen de Empatec werkbedrijven in de toekomst meer omzet uit de markt moeten realiseren. Daarnaast zullen de kostenbesparingen die in het project Dwaan.2019 in gang zijn gezet verder doorgezet moeten worden. De verdere daling van de Rijksbijdrage kan helaas niet binnen de korte termijn volledig worden gecompenseerd door een beter operationeel resultaat. Het is de verwachting dat zonder jaarlijkse verhoging van de gemeentelijke bijdrage de Empatec-bedrijven de komende jaren een negatief netto-resultaat zullen laten zien. Op grond van deze ontwikkeling is eind 2017 begonnen met de ontwikkeling van een nieuw strategisch beleid. Deze plannen zullen in het voorjaar van 2018 worden besproken in de GR Fryslân West.

Ten aanzien van de re-integratie activiteiten (Pastiel) zijn er afspraken met onze gemeenten tot en met het jaar 2018. Voor de continuïteit van NV Empatec is het belangrijk dat ook na 2018 er afspraken blijven met onze gemeenten over het re-integreren van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De intentie hiervan is in de volle breedte positief.

Bijna alle gemeenten die zijn aangesloten bij de GR Fryslân West kampen met een budgetoverschrijding van de bijstandskosten. Pastiel ziet re-integratie van mensen vanuit de bijstand naar betaald werk als een gezamenlijke verantwoordelijkheid en een geïntegreerd proces waarbij de gemeente en Pastiel nauw met elkaar samenwerken. In 2017 is er binnen Pastiel gewerkt aan een nieuwe strategie voor Pastiel, waarbij met name resultaatsturing door gemeente en Pastiel centraal staan. In dat kader wil Pastiel in de toekomst afstappen van een lumpsum subsidie (waarbij het aantal jobcoaches en de case-load per jobcoach bepalend zijn voor de uitstroom), maar zich ontwikkelen tot een partner die door de gemeente wordt afgerekend op basis van het principe no cure, no pay (waarbij het terugdringen van het bijstandsbudget en de uitstroombestelling leidend zijn voor de bezetting en de caseload). Hierdoor ontwikkelt Pastiel zich van een gesubsidieerde organisatie naar een organisatie die tegen minimale gemeentelijke kosten maximale bijstandskosten voor de bij haar aangesloten gemeenten bespaart.

Tot slot bedank ik graag mijn voorganger Henk van der Zwaag en al onze medewerkers voor hun harde werk en toewijding aan onze klanten van Empatec, onze kandidaten van Pastiel, onze cliënten van de Werkjouw en tot slot aan ons bedrijf.

Sneek, 14 maart 2018

Harry de Wit, Algemeen Directeur

4. AANSLUITING MET DE JAARREKENING 2017 VAN DE G.R. FRYSLÂN-WEST

cijfers x € 1.000

	2017	2016
GR Fryslân-West		
Verlies Fryslân-West (doorberekend aan NV Empatec)	-2.886	-2.889
Correctie voor:		
- Salarissen ambtenaren (wel in GR, niet in subsidietekort)	3.268	3.379
- Bijdrage begeleid werken (niet in GR, wel in subsidietekort)	-1.607	-1.781
- Bonus Begeleid Werken		
Subsidietekort	-1.225	-1.291
NV Empatec		
Operationeel resultaat NV Empatec uit bedrijfsvoering	1.218	882
Strategische kosten	-	-318
Nettoresultaat	-7	-727

JAAARREKENING

5. GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017 NV EMPATEC

cijfers x € 1.000

	31-12-2017	31-12-2016		31-12-2017	31-12-2016
ACTIVA			PASSIVA		
Vaste activa			Eigen vermogen		
Materiële vaste activa	11.097	11.337	Geplaatst aandelenkapitaal	4.500	4.500
Financiële vaste activa	41	84	Agioreserve	38	38
			Statutaire reserves	6.341	7.068
			Resultaat lopend boekjaar	-7	-727
Totaal Vaste activa	11.138	11.421	Totaal Eigen vermogen	10.872	10.879
Vlottende activa			Voorzieningen	1.573	1.865
Vorraden	726	962	Langlopende schulden	0	0
Vorderingen	3.779	2.656			
Liquide middelen	1.831	6.299			
Totaal vlottende activa	6.336	9.917	Kortlopende schulden	5.029	8.594
Totaal	17.474	21.338	Totaal	17.474	21.338

6. GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING 2017 NV EMPATEC

cijfers x € 1.000

	2017	2016
Netto omzet	21.002	20.155
Materiaalverbruik	-3.837	-3.768
Kosten uitbesteed werk e.d.	-2.143	-1.961
Netto toegevoegde waarde	15.022	14.426
Subsidies rijk/gemeenten	28.299	29.230
Loonkosten subsidies gemeenten	0	6
Overige opbrengsten	200	255
Bruto bedrijfsresultaat	43.521	43.917
Loonkosten Fryslân West	30.625	31.700
Loonkosten Empatec / Empaselect	4.827	4.925
Loonkosten Trajecten	157	104
Afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen op materiële activa	1.235	1.221
Overige bedrijfskosten	6.684	6.697
Som van de bedrijfslasten	43.528	44.647
Netto bedrijfsresultaat	-7	-730
Financiële baten en lasten	0	3
Resultaat	-7	-727

7. GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT 2017 NV EMPATEC

cijfers x € 1.000

	2017	2016
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Netto bedrijfsresultaat	-7	-730
Aanpassing voor:		
* Afschrijvingen en waardeverminderingen	1.235	1.221
* Mutaties in voorzieningen	-292	-744
Verandering in het werkkapitaal		
Mutaties voorraden	236	82
Mutaties vorderingen	-1.122	609
Mutaties schulden op korte termijn	-3.565	-4.063
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-3.515	-3.624
Ontvangen interest	0	3
	-3.515	-3.621
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële activa	-1.054	-1.107
Investeringen in financiële activa	0	0
Desinvesteringen van materiële activa	58	32
Desinvesteringen van financiële activa	43	95
	-953	-980
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Uitkering interim dividend	0	0
Aflossing langlopende schulden	0	0
Betaalde interest	0	0
	0	0
Mutatie geldmiddelen:	-4.468	-4.601
Saldo liquide middelen 1 januari	6.299	10.900
Saldo liquide middelen 31 december	1.831	6.299
Mutatie geldmiddelen:	-4.468	-4.601

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

8. GRONDSLAGEN VOOR DE FINANCIËLE VERSLAGLEGGING (GECONSOLIDEERD)

Voor een betere interpretatie van de financiële overzichten worden de grondslagen van de financiële verslaglegging vooraf samengevat.

Activiteiten

De activiteiten van NV Empatec, statutair gevestigd te Sneek en geregistreerd onder KvK-nummer 01095065 en haar groepsmaatschappijen bestaan voornamelijk uit de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening en re-integratieactiviteiten.

Deelnemingen

	Statutaire				
Naam	Vestigingsplaats	Adres	Activiteiten	% Deelneming	Geconsolideerd
Empaselect BV	Sneek	Tingietersstraat 1	Re-integratie	%100	ja

GRONDSLAGEN VOOR DE CONSOLIDATIE

In de geconsolideerde jaarrekening van NV Empatec zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van NV Empatec.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie betrokken rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van groepsmaatschappijen zijn afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht.

De resultaten van nieuw verworven groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie meegenomen rechtspersonen en vennootschappen worden geconsolideerd vanaf de overnamedatum. Op die

Groepsverhoudingen

Alle aandelen NV Empatec worden gehouden door de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West. NV Empatec te Sneek staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen. Een overzicht van de gegevens vereist op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 BW is onderstaand opgenomen:

Geconsolideerde maatschappijen:

datum worden de activa, voorzieningen en schulden gewaardeerd tegen de reële waarden. De betaalde goodwill wordt geactiveerd en afgeschreven over de economische levensduur. De resultaten van afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie verwerkt tot het tijdstip waarop de groepsband wordt verbroken.

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. De jaarrekening is opgemaakt op 14 maart 2018. Op onderdelen is in deze jaarrekening van deze modellen afgeweken. Er is in die gevallen aangesloten bij een indeling die in de WSW-sector gebruikelijk is.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar

waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Voor de kosten van periodiek groot onderhoud wordt een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen onder de overige voorzieningen aan de passiefzijde van de balans.

De afschrijvingstermijnen bedragen over het algemeen

Voorzieningen terreinen	10 - 20 jaar
Gebouwen	10 - 40 jaar
Installaties	5 - 20 jaar
Machines	3 - 5 jaar
Inventaris	3 - 10 jaar
Vervoermiddelen	5 - 10 jaar

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs en indien van toepassing onder aftrek van bijzondere waardeverminderingen. De overige financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen reële waarde.

	2017	2016
Resultaat Fryslân West	0	0
Resultaat NV Empatec	127	-637
Resultaat Empaselect BV	-134	-90
	-7	-727

Vorraden

Vorraden grond- en hulpstoffen en handelsgoederen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden. De waardering van de voorraden grond- en hulpstoffen komt tot stand op basis van fifo. Het onderhanden werk en de voorraden gereed product worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde. Deze lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden. De vervaardigingsprijs omvat het directe materiaalverbruik, de directe loon- en machinekosten en de overige kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend, en een opslag voor indirecte fabricagekosten. De netto-opbrengstwaarde is gebaseerd op een verwachte verkoopprijs, onder aftrek van nog te maken kosten voor voltooiing en verkoop.

Handelsvorderingen, overige vorderingen en transitoria

Waardering geschiedt tegen nominale waarde. Voor het risico dat vorderingen niet invorderbaar of gedekt zijn, wordt een voorziening in mindering gebracht op de post.

Onderhanden projecten

De onderhanden projecten in opdracht van derden worden gewaardeerd tegen de gerealiseerde projectkosten vermeerderd met de toegerekende winst en verminderd met verwerkte verliezen en gedeclareerde termijnen. Indien het resultaat op een onderhanden

project niet op betrouwbare wijze kan worden ingeschat wordt geen winst toegerekend. De projectkosten omvatten de direct op het project betrekking hebbende kosten, de kosten die toerekenbaar zijn aan projectactiviteiten in het algemeen en toewijsbaar zijn aan het project en andere kosten die contractueel aan de opdrachtgever kunnen worden toegerekend. In de onderhanden projecten zijn tevens begrepen de uit projectontwikkeling voortkomende projecten indien en voor zover voor eenheden van het project voor of tijdens de constructie een onvoorwaardelijke verkoopovereenkomst is afgesloten. Indien het totaal van alle onderhanden projecten een debetstand vertoont, wordt het totaalsaldo gepresenteerd onder de vlottende activa. Indien het totaal van alle onderhanden projecten een creditsaldo vertoont, wordt het totaalsaldo gepresenteerd onder de kortlopende schulden. In het boekjaar gerealiseerde projectopbrengsten worden als opbrengsten in de winst-en-verliesrekening verwerkt in de post netto-omzet zolang het project nog niet is voltooid. Projectkosten zijn verwerkt in de kosten van grond- en hulpstoffen en in de kosten van uitbesteed werk en andere externe kosten.

Liquide middelen

Deze zijn tegen nominale waarde gewaardeerd.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan. In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost. Per 31 december 2017 zijn er geen financiële derivaten in bezit van de vennootschap.

Voorzieningen

Er zijn langlopende voorzieningen getroffen voor:

- personele verplichtingen
- onderhoud

Personele verplichtingen

Deze voorziening is gevormd voor:

- verwachte kosten inzake organisatie aanpassingen;
- overige langlopende personeelsbeloningen.

De voorziening verwachte kosten inzake organisatie-aanpassingen wordt gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen. Voor de voorziening voor langlopende personeelsbeloningen is de richtlijn 271 van toepassing. Deze heeft betrekking op de verantwoording van uitgestelde beloningen waaronder toekomstige tijdsevenredig opgebouwde jubileumuitkeringen. De opgenomen verplichtingen zijn de beste schattingen van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Gemeentelijke FPU-regeling

Dit is een voorziening ter dekking van een aanvulling op de FPU regeling. Deze aanvulling is door de gemeentelijke overheid met de werknemers overeengekomen. De voorziening wordt gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen (aanvulling op de FPU regeling) af te wikkelen.

Onderhoud

Dit betreft een voorziening voor de gelijkmatige verdeling van de onderhoudslasten voor groot onderhoud van de gebouwen. Deze voorziening wordt bepaald op basis van de te verwachten kosten over een reeks jaren. De voorziening wordt lineair opgebouwd. Het uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorzieningen voor personeelsbeloningen

De vennootschap heeft diverse pensioenregelingen.

De regelingen worden gefinancierd door afdrachten aan bedrijfstakpensioenfondsen.

De pensioenverplichtingen uit zowel de Nederlandse als de buitenlandse regelingen worden gewaardeerd volgens de «verplichting aan de pensioenuitvoerder benadering». In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waar onder eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de vennootschap en worden in de balans opgenomen in een voorziening. Bij eindloonregelingen wordt een verplichting (voorziening) voor (coming) backservice opgenomen indien toekomstige salarisverhogingen op balansdatum reeds zijn toegezegd. Ultimo 2017 waren er voor de groep geen pensioenvorderingen en geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

SCHULDEN OP LANGE EN KORTE TERMIJN

Leningen

Deze leningen worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. Het betreft schulden met een looptijd van langer dan een jaar.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs. De verplichtingen uit hoofde van het vakantiegeld ambtelijk en WSW personeel komen op grond van bestaande afspraken voor rekening van NV Empatec en zijn gewaardeerd tegen het bedrag van het per balansdatum opgebouwde recht op vakantiegeld. De nog niet opgenomen vakantiedagen van het ambtelijk personeel zijn gewaardeerd tegen loonwaarde. De nog niet opgenomen vakantiedagen van

het WSW-personeel zijn gewaardeerd tegen een tarief dat is opgebouwd uit de productiewaarde, aangevuld met het WSW subsidietekort. Dit betreft de verwachte uitstroom van middelen om deze verplichting af te wikkelen zoals bedoeld in RJ271.203.

GRONDSLAGEN VOOR DE WINST-EN-VERLIESREKENING

Omzet

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst van de in het verslagjaar geleverde goederen en verleende diensten onder aftrek van kortingen en de over de omzet geheven belastingen. Opbrengsten voortvloeiend uit de verkoop van goederen worden verantwoord op het moment dat alle belangrijke rechten op economische voordelen alsmede alle belangrijke risico's zijn overgegaan op de koper. De kostprijs van deze goederen wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Opbrengsten van diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot balansdatum in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Kosten grond- en hulpstoffen / uitbesteed werk

De kostprijs van de omzet omvat de kostprijs van de verkochte en geleverde goederen, bestaande uit het directe materiaalverbruik, de directe loon- en machinekosten en de overige directe en indirecte kosten die aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Voor de berekening van de netto toegevoegde waarde worden de kosten grond- en hulpstoffen / uitbesteed werk in mindering gebracht op de omzet.

Subsidie Rijk

Dit is de subsidie voor de «Wet sociale werkvoorziening», welke door de deelnemende en plaatsende gemeenten wordt ontvangen en volledig doorbetaald aan de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West. Fryslân-

West betaalt deze subsidie vervolgens door aan NV Empatec. Voor de WSW'ers in dienst bij andere werkvoorzieningschappen worden de ontvangsten doorbetaald en op de balans verantwoord als "door te betalen subsidie".

Gemeentelijke bijdrage

Deze bijdrage wordt van de aangesloten gemeenten ontvangen en doorbetaald aan NV Empatec door de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West.

Loonkosten subsidies gemeenten.

Dit zijn de subsidies welke door de gemeentelijke sociale diensten worden betaald voor de financiering van de voortrajecten WSW en tijdelijke dienstverbanden vanuit de WWB.

Overige opbrengsten

Hieronder zijn verantwoord de incidentele baten en overige inkomsten die niet direct aan een product of dienst zijn toe te rekenen.

Personeelskosten WSW

Hieronder wordt verstaan de door de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West doorberekende bruto loonkosten vermeerderd met de werknemersverzekeringen verschuldigde werkgeverslasten en het werkgeversaandeel in de VUT en pensioenvoorziening. Verder zijn hieronder verantwoord de kosten die niet uit het loon voortvloeien, doch wel uit de arbeidsverhouding zijn ontstaan en voor werknemers zijn betaald, zoals kosten bedrijfsgeneeskundige zorg, opleidingen, vervoerkosten en overige personeelskosten.

Personeelskosten ambtelijk en overig personeel

Hieronder worden verstaan de:

- door de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West doorberekende salarissen, uitbetaald aan het ambtelijk personeel, verhoogd met sociale lasten en kosten FPU en pensioenvoorziening;
- de loonkosten van het personeel in dienst van Empaselect BV en NV Empatec.

Tevens zijn hieronder begrepen de kosten voor ambtelijk personeel welke geen betrekking hebben op salarissen maar welke wel voortvloeien uit de rechtspositie.

NV Empatec/GR Fryslân-West heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij NV Empatec/GR Fryslân-West. De verplichtingen, die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds ABP. NV Empatec/GR Fryslân-West betaalt hiervoor premies waarvan 15,03% door de werkgever wordt betaald en 6,45% door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. Op 31 december bedroeg de dekkingsgraad 104,4%.

GR Fryslân-West heeft voor haar WSW werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij Gr Fryslân-West. De verplichtingen, die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij het bedrijfstakpensioenfonds PWRI. GR Fryslân-West betaalt hiervoor premies waarvan de 16,80% door de werkgever wordt betaald en de 7,20% door de werknemer. De pensioenrechten worden jaarlijks geïndexeerd, indien en voor zover de dekkingsgraad van het pensioenfonds (het vermogen van het pensioenfonds gedeeld door haar financiële verplichtingen) dit toelaat. Op 31 december bedroeg de dekkingsgraad 108,5%. Empaselect BV heeft voor haar werknemers een toegezegde pensioenregeling. Hiervoor in aanmerking komende werknemers hebben op de pensioengerechtigde leeftijd recht op een pensioen dat is gebaseerd op het gemiddeld verdiende

loon berekend over de jaren dat de werknemer pensioen heeft opgebouwd bij Empaselect BV. De verplichtingen, die voortvloeien uit deze rechten van haar personeel, zijn ondergebracht bij de verzekeraar Nationale Nederlanden. Empaselect betaalt hiervoor premies voor de werkgever en werknemer, waarbij de inhouding is gebaseerd op de systematiek van het bedrijfstakpensioenfonds ABP. Nationale Nederlanden garandeert de pensioenen en publiceert geen dekkingsgraden.

Overige bedrijfskosten

De overige bedrijfskosten zijn verantwoord tegen de werkelijk betaalde kosten en omvatten de algemene kosten welke niet direct zijn toe te rekenen aan benoemde activiteiten.

Belastingen

De vennootschap is subjectief vrijgesteld voor de vennootschapsbelasting.

GRONDSLAGEN VOOR HET KASSTROOMOVERZICHT

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

9. TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

Activa

cijfers x € 1.000

Materiële vaste activa	Totaal	Terreinen en gebouwen	Installaties en machines	Inventarissen en vervoermiddelen
Stand per 1-1-2017				
Aanschaffingswaarde	31.695	16.639	11.639	3.417
Afschrijvingen	-20.358	-7.663	-9.784	-2.911
Boekwaarde 1-1-2017	11.337	8.976	1.855	506
Mutaties in de boekwaarde in 2017				
Activa in uitvoering	-457	0	-457	0
Investeringen	1.511	19	611	881
Desinvesteringen	-58	0	-53	-5
Afschrijvingen	-1.235	-516	-479	-240
Waardeverminderingen	0	0	0	0
Totaal van de mutaties	-239	-497	-378	636
Stand per 31-12-2017				
Aanschaffingswaarde*	20.002	15.498	2.809	1.695
Afschrijvingen*	-8.905	-7.020	-1.332	-553
Boekwaarde 31-12-2017	11.097	8.478	1.477	1.142

* In 2017 heeft er een opschoning plaatsgevonden van de materiële activa met een boekwaarde €0,- waardoor de aanschaffingswaarden en afschrijvingen per 31-12-2017 afwijken van de som van de boekwaarde per 1-1-2017 en de mutaties in de boekwaarde in het jaar 2017.

	2017	2016
Financiële vaste activa		
Deelnemingen	27	30
Leningen u/g	0	49
Overige financiële activa	14	5

Totaal financiële vaste activa		41		84
Specificatie financiële vaste activa	01-01-17	af	bij	31-12-17
Deelnemingen	30	3	0	27
Leningen u/g	49	49	0	0
Overige financiële activa	5	0	9	14
	84	52	9	41

Onder overige financiële vast activa zijn waarborgsommen opgenomen. Deze zijn in 2017 met €9.000 toegenomen.

	2017	2016
Vorraden		
Grondstoffen	517	594
Gereed Product	209	242
Onderhanden werk	0	126
Totaal voorraden	726	962

Vorderingen	2017	2016
Debiteuren	2.751	2.286
Voorziening dubieuze debiteuren	-3	-49
Overlopende activa	977	360
Met personeel te verrekenen bedragen	54	59
BTW	0	0
Totaal vorderingen	3.779	2.656

Liquide middelen	2017	2016
Kas, bank en giro	1.831	6.299
Totaal liquide middelen	1.831	6.299

NV Empatec heeft gezamenlijk met de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West een concernrekening bij de Bank Nederlandse Gemeenten.

In 2016 is het negatieve saldo van €3,1 miljoen van de Gemeenschappelijke regeling Fryslân-West bij de Bank Nederlandse Gemeenten verantwoord onder de kortlopende schulden.

Passiva

Eigen vermogen	01-01-17	bij	af	31-12-17
Geplaatst aandelenkapitaal	4.500			4.500
Agioreserve	38			38
Statutaire reserve	6.341			6.341
Overige reserve	0			0
Resultaat lopend boekjaar	0		-7	-7
Totaal eigen vermogen	10.879	0	-7	10.872

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit:

1. Geplaatst aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van NV Empatec bedraagt €20.000.000. Het door de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West gestort en geplaatst aandelenkapitaal bedraagt 450.000 aandelen met een nominale waarde van €10 per aandeel. Er is een agioreserve op de gestorte en geplaatste aandelen van €38.000.

2. Statutaire reserve

De statutaire reserve van NV Empatec, voorzover dat de nominale waarde van de door anderen dan de vennootschap zelfgehouden aandelen overstijgt, bedraagt maximaal 40% van het met de nominale waarde van de aandelen verminderde balanstotaal.

3. Overige reserves

Dit zijn de reserves boven de statutaire reserve.

Voorzieningen	2017	2016
Reorganisatievoorziening*	336	616
Jubileumuitkeringen	532	553
Onderhoud	705	696
Totaal voorzieningen	1.573	1.865

Specificatie voorzieningen	01-01-17	vrijval	onttrekking	toevoeging	31-12-17
Reorganisatievoorziening	616	0	345	65	336
Jubileumuitkeringen	553	0	40	19	532
Onderhoud	696	0	61	70	705

* De reorganisatievoorziening is geheel gevormd uit hoofde van het veranderprogramma DWAAN.2019. Van het saldo 2017 heeft €218.000 een looptijd van 12 maanden of korter. Het betreft hier kosten voor van werk naar werk trajecten en wachtgeldverplichtingen (€213.000) en kosten voor transitie management en strategische ondersteuning. Het overige gedeelte (€118.000) heeft een langlopend (langer dan 12 maanden) karakter en betreft een inschatting van de toekomstige wachtgeldverplichtingen. Van de voorziening jubileumuitkeringen heeft €48.000 een looptijd van 12 maanden of korter. Het overige gedeelte heeft een langlopend karakter.

Voor de voorziening onderhoud heeft €41.000 een looptijd van 12 maanden of korter. Het overige gedeelte van €664.000 heeft een langlopend karakter.

Kortlopende schulden	2017	2016
Crediteuren	963	1.115
Loonbelasting/sociale lasten	1.131	1.060
Pensioenpremies	72	91
BTW	243	213
Inhoudingen t.b.v. personeel/derden	41	61
Te verrekenen met aandeelhouder	-22	2.968
Nog te betalen kosten	2.601	3.086
Totaal Schulden op korte termijn	5.029	8.594

NV Empatec heeft een fiscale eenheid in het kader van BTW met de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West en Empaselect BV.

Onder de post 'Nog te betalen kosten' zijn de kosten voor overlopend verlof ad €1,4 mln., reservering vakantiegeld ad €0,3 mln. opgenomen.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	2017	2016
Lease verplichtingen wagenpark (1 jaar)	170	459
Lease verplichtingen wagenpark (1-5 jaar)	112	287
Huur verplichtingen onroerend goed (1 jaar)	244	238
Huur verplichtingen onroerend goed (1-5 jaar)	83	205
Lease-verplichtingen printers (1 jaar)	29	29
Lease-verplichtingen printers (1-5 jaar)	46	76
	684	1.294

Er zijn geen verplichtingen langer dan 5 jaar.

Ten aanzien van Empaselect BV is een aansprakelijkheidsstelling overeenkomstig artikel 2:403 BW afgegeven.

NV Empatec en Empaselect BV zijn opgenomen in een fiscale eenheid voor de omzetbelasting. Beide vennootschappen in de fiscale eenheid zijn hoofdelijk aansprakelijk voor de door de combinatie verschuldigde omzetbelasting.

10. TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING 2017

cijfers x € 1.000

Netto toegevoegde waarde	2017	2016
Groen en Civiel	5.201	5.321
Detacheringen	1.499	883
Vakbedrijven (incl. kwekerijen)	3.800	3.938
Verpakken	1.848	1.875
Re-Integratie	2.674	2.409
Totaal N.T.W.	15.022	14.426

De N.T.W. in 2017 is exclusief interne opbrengsten. Deze zijn direct in mindering gebracht op de N.T.W.

Specificatie netto toegevoegde waarde	Omzet	Materiaal verbruik/ uitbesteed werk	NTW
Groen en Civiel	7.131	1.930	5.201
Detacheringen	1.499	0	1.499
Vakbedrijven (incl. kwekerijen)	7.654	3.854	3.800
Verpakken	2.026	178	1.848
Re-Integratie	2.692	18	2.673
Totaal	21.002	5.980	15.022

Subsidies Rijk/gemeenten	2017	2016
Subsidie Rijk	27.719	28.621
Bonus Begeleid Werken	0	0
Gemeentelijke subsidie	580	609
Totaal doorberekende subsidies	28.299	29.230
Richtinggevende taakstelling bij gemeenten	1.089,94	1.165,20
Taakstelling overgedragen aan andere SW-organisaties	0,00	44,73
Taakstelling (gemiddeld in arbeidsjaren)	1.089,94	1.120,47
Gemiddeld aantal gerealiseerde arbeidsplaatsen binnen GR	1.077,51	1.121,40
Realisatie (gemiddeld in arbeidsjaren)	1.077,51	1.121,40
Gemeentelijke bijdrage per arbeidsplaats (in €)	500	500

Loonkosten subsidies gemeenten	2017	2016
Loonkostensubsidies gemeenten trajecten WWB	0	6
Totaal loonkostensubsidie gemeenten	0	6

Overige opbrengsten	2017	2016
Resultaat desinvesteringen	-13	51
Overige subsidies	83	97
Huuropbrengsten	130	107
Totaal overige opbrengsten	200	255

Loonkosten Fryslân-West (via de GR)	2017	2016
Loonkosten WSW		
Bruto lonen	21.737	22.545
Sociale Lasten	3.763	3.916
Pensioenlasten/VUT	1.857	1.860
Totaal loonkosten WSW	27.357	28.321

Het gemiddeld aantal fte's is gedaald van 950,51 in 2016 naar 907,15 fte in 2017.

Loonkosten ambtelijk personeel		
Bruto lonen	2.549	3.064
Sociale Lasten	328	370
Pensioenlasten / FPU	347	344
Overige personeelskosten	44	-399
Totaal loonkosten ambtelijk personeel	3.268	3.379

Het aantal fte's bedroeg in 2016 53,52 en in 2017 45,75.

Totaal Loonkosten Fryslân-West	30.625	31.700
---------------------------------------	---------------	---------------

Loonkosten Empatec	2017	2016
Loonkosten personeel		
Bruto lonen	2.577	2.583
Sociale Lasten	473	470
Pensioenlasten / FPU	344	291
Overige personeelskosten	132	168
Totaal loonkosten personeel	3.526	3.512

Het personeelsbestand is gedaald van 48,63 fte in 2016 naar 48,04 fte in 2017.

Informatie inzake de bezoldiging van topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen uit hoofde van de Wet Normering Topinkomens (WNT) is opgenomen in de bijlage bij deze jaarrekening.

Loonkosten overig personeel		
Bruto lonen	717	647
Soc. Lasten	156	146
Pensioenlasten / FPU	45	114
Overige personeelskosten	373	506
Totaal loonkosten overig personeel	1.291	1.413

Het aantal fte's bedroeg in 2016 gemiddeld 14,44 en in 2017 15,25.

Totaal Loonkosten Empatec/Empaselect	4.817	4.925
---	--------------	--------------

Loonkosten Trajecten	2017	2016
Loonkosten	157	104
Totaal Loonkosten Trajecten	157	104

Afschrijvingen	2017	2016
Afschrijvingen	1.235	1.221
Totaal Afschrijvingen	1.235	1.221

Voor de specificatie van de post 'Afschrijvingen' verwijzen wij naar de toelichting balanspost activa.

Overige bedrijfskosten	2017	2016
Personeelskosten WSW		
Vervoerskosten WSW	387	384
Begeleid werken	1.607	1.783
Overige kosten	198	965
Totaal personeelskosten	2.192	3.132
Huisvestingskosten		
Huur	376	388
Onderhoudskosten	684	751
Energie	817	861
Belastingen en verzekeringen	123	117
Totaal huisvestingskosten	2.000	2.117
Indirecte productiekosten:		
Hulpstoffen	176	181
Overige kosten	466	445
Totaal indirecte productiekosten	642	626
Algemene kosten:		
Kosten externe dienstverlening en inleen personeel*	926	789
Overige kosten	924	33
Totaal algemene kosten	1.850	822
Totaal overige bedrijfskosten	6.684	6.697

* De post Kosten externe dienstverlening is inclusief de honoraria van de accountant in 2017:

- controle jaarrekening en verantwoordingen €74.000

- overige opdrachten €18.000

11. ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017 NV EMPATEC

cijfers x € 1.000

	31-12-17	31-12-16		31-12-17	31-12-16
ACTIVA			PASSIVA		
Vaste activa			Eigen vermogen		
Materiële vaste activa	11.097	11.337	Geplaatst aandelenkapitaal	4.500	4.500
Financiële vaste activa	1.125	1.301	Agioreserve	38	38
			Statutaire reserve	6.341	7.068
			Overige reserve	0	0
			Resultaat lopend boekjaar	-7	-727
Totaal Vaste activa	12.222	12.638	Totaal Eigen vermogen	10.872	10.879
Vlottende activa			Voorzieningen	1.573	1.865
Vorraden	726	962			
Vorderingen	3.490	2.627	Langlopende schulden	0	0
Liquide middelen	3.463	2.941			
Totaal vlottende activa	7.679	6.530	Kortlopende schulden	7.457	6.425
Totaal	19.902	19.169	Totaal	19.902	19.169

12. ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING 2017 NV EMPATEC

cijfers x € 1.000

	2017	2016
Netto omzet	18.397	17.739
Kosten materiaalverbruik	-3.839	-3.769
Kosten uitbesteed werk e.d.	-2.210	-1.953
Netto toegevoegde waarde	12.348	12.017
Overige opbrengsten	225	249
Bruto bedrijfsresultaat	12.573	12.266
Loonkosten	3.526	3.512
Afschrijvingen op materiële activa	1.235	1.221
Overige bedrijfskosten	4.797	5.283
Som van de bedrijfslasten	9.558	10.016
Netto bedrijfsresultaat	3.015	2.250
Doorberekende kosten door aandeelhouder	-2.886	-2.889
Financiële baten en lasten	0	3
Resultaat	129	-636
Resultaat deelneming	-136	-91
Totaal	-7	-727

13. GRONDSLAGEN VOOR DE FINANCIËLE VERSLAGLEGGING (ENKELVOUDIG)

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN DE JAARREKENING

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

Voor de algemene grondbeginselen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondbeginselen voor de waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op de onderscheiden activa en passiva en de resultaten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, voor zover hierna niet anders wordt vermeld.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondbeginselen van NV Empatec. De overige financiële activa worden gewaardeerd tegen reële waarde.

14. TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE BALANS PER 31 DECEMBER 2017

Activa

Materiële vaste activa

Verlooptabel Materiële Vaste Activa

cijfers x € 1.000

Materiële vaste activa	Totaal	Terreinen en gebouwen	Installaties en machines	Inventarissen en vervoermiddelen
Stand per 1-1-2017				
Aanschaffingswaarde	31.695	16.639	11.639	3.417
Afschrijvingen	-20.358	-7.663	-9.784	-2.911
Boekwaarde 1-1-2017	11.337	8.976	1.855	506
Mutaties in de boekwaarde in 2017				
Activa in uitvoering	-457		-457	
Investerings	1.511	19	611	881
Desinvesteringen	-58	0	-53	-5
Afschrijvingen	-1.235	-516	-497	-240
Waardeverminderingen	0			
Totaal van de mutaties	-239	-497	-378	636
Stand per 31-12-2017				
Aanschaffingswaarde*	20.002	15.498	2.809	1.695
Afschrijvingen*	-8.905	-7.020	-1.332	-553
Boekwaarde 31-12-2017	11.097	8.478	1.477	1.142

* In 2017 heeft er een opschoning plaatsgevonden van de materiële activa met een boekwaarde €0,- waardoor de aanschaffingswaarden en afschrijvingen per 31-12-2017 afwijken van de som van de boekwaarde per 1-1-2017 en de mutaties in de boekwaarde in het jaar 2017.

Financiële activa	2017	2016
Deelneming Empaselect	1.084	1.217
Deelneming	27	30
Leningen u/g	0	49
Overige financiële activa	14	5
Totaal financiële activa	1.125	1.301

Specificatie financiële activa:	31-12-16	af	bij	31-12-17
Deelneming Empaselect	1.217	133		1.084
Deelneming	30	3		27
Lening u/g	49	49		0
Overige financiële activa	5		9	14
	1.301	185	9	1.125

Onder overige financiële vast activa zijn waarborgsommen opgenomen. Deze zijn in 2017 met €9.000 toegenomen.

Vorraden	2017	2016
Grondstoffen	517	594
Gereed Product	209	242
Onderhanden werk	0	126
Totaal voorraden	726	962

Vorderingen	2017	2016
Debiteuren	2.550	2.259
Voorziening dubieuze debiteuren	-3	-49
Overlopende activa	889	357
Met personeel te verrekenen bedragen	54	60
Totaal vorderingen	3.490	2.627

Liquide middelen	2017	2016
Kas, bank en giro	3.463	2.941
Totaal liquide middelen	3.463	2.941

Passiva

Eigen vermogen	01-01-17	bij	af	31-12-17
Geplaatst aandelenkapitaal	4.500			4.500
Agioreserve	38			38
Statutaire reserve	6.341			6.341
Overige reserve	0			0
Resultaat lopend boekjaar	0		-7	-7
Totaal eigen vermogen	10.879	0	-7	10.872

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit:

1. Geplaatst aandelenkapitaal

Het maatschappelijk kapitaal van NV Empatec bedraagt €20.000.000. Het door de Gemeenschappelijke Regeling Fryslân-West gestort en geplaatst aandelenkapitaal bedraagt 450.000 aandelen met een nominale waarde van €10 per aandeel. Er is een agioreserve op de gestorte en geplaatste aandelen van €38.000.

2. Statutaire reserve

De statutaire reserve van NV Empatec, voorzover dat de nominale waarde van de door anderen dan de vennootschap zelfgehouden aandelen overstijgt, bedraagt maximaal 40% van het met de nominale waarde van de aandelen verminderde balanstotaal.

3. Overige reserves

Dit zijn de reserves boven de statutaire reserve.

Voorzieningen	2017	2016
Reorganisatievoorziening	336	616
Jubileumuitkeringen	532	553
Onderhoud	705	696
Totaal voorzieningen	1.573	1.865

Specificatie voorzieningen	01-01-17	vrijval	ontrekking	toevoeging	31-12-17
Reorganisatievoorziening	616		345	65	336
Jubileumuitkeringen	553		40	19	532
Onderhoud	696		61	70	705

Langlopende schulden	2017	2016
Leningen BNG via GR < 5 jaar	0	0
Totaal Schulden op lange termijn	0	0

Kortlopende schulden	2017	2016
Crediteuren	928	1.074
Loonbelasting/sociale lasten	1.070	1.021
Pensioenpremie	72	67
BTW	243	213
Inhoudingen t.b.v. personeel/derden	41	61
Rekeningcourant-verhoudingen	2.597	1.013
Nog te betalen kosten	2.505	2.976
Schulden op korte termijn	7.457	6.425

Onder de post 'Nog te betalen kosten' zijn de kosten voor overlopend verlof ad €1,3 mln. en reservering vakantiegeld ad €0,3 mln. opgenomen.

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	2017	2016
Lease-verplichtingen wagenpark (1 jaar)	170	459
Lease-verplichtingen wagenpark (1-5 jaar)	112	287
Huur-verplichtingen onroerend goed (1 jaar)	176	176
Huur-verplichtingen onroerend goed (1-5 jaar)	83	52
Lease-verplichtingen printers (1 jaar)	29	29
Lease-verplichtingen printers (1-5 jaar)	46	76
	616	1.079

15. TOELICHTING OP DE ENKELVOUDIGE WINST- EN VERLIESREKENING 2017

cijfers x € 1.000

Netto toegevoegde waarde	2017	2016
Groen en Civiel	5.201	5.321
Detacheringen	1.499	883
Vakbedrijven (incl. kwekerijen)	3.800	3.938
Verpakken	1.848	1.875
Totaal N.T.W.	12.348	12.017

De N.T.W. in 2017 is exclusief interne opbrengsten. Deze zijn direct in mindering gebracht op de N.T.W.

Specificatie netto toegevoegde waarde	Omzet	Materiaal verbruik/ uitbesteed werk	NTW
Groen en Civiel	7.131	1.930	5.201
Detacheringen	1.499	0	1.499
Vakbedrijven (incl. kwekerijen)	7.741	3.941	3.800
Verpakken	2.026	178	1.848
Totaal	18.397	6.049	12.348

Overige opbrengsten	2017	2016
Boekwinst desinvesteringen	-13	51
Overige subsidies	108	91
Huuropbrengsten	130	107
Totaal overige opbrengsten	225	249

Loonkosten personeel Empatec	2017	2016
Bruto lonen	2.577	2.583
Soc. Lasten	473	470
Pensioenlasten / FPU	344	291
Overige personeelskosten	132	168
Totaal Loonkosten personeel Empatec	3.526	3.512

Afschrijvingen	2017	2016
Afschrijvingen	1.235	1.221
Totaal Afschrijvingen	1.235	1.221

Voor de specificatie van de post 'Afschrijvingen' verwijzen wij naar de staat van de activa per 31-12-2017.

Overige bedrijfskosten	2017	2016
Personeelskosten WSW		
Vervoerskosten WSW	1	2
Begeleid werken	1.607	1.781
Overige kosten	131	849
Totaal personeelskosten	1.739	2.632
Huisvestingskosten		
Huur	323	297
Onderhoudskosten	680	749
Energie	800	839
Belastingen en verzekeringen	121	117
Totaal huisvestingskosten	1.924	2.002
Indirecte productiekosten		
Hulpstoffen	173	178
Overige kosten	455	431
	628	609
Algemene kosten		
Kosten externe dienstverlening en inleen personeel	840	668
Overige kosten	797	162
	1.637	830
Doorberekende kosten deelnemingen	-1.131	-790

Kosten aan deelnemingen worden aan de hand van een kostenverdeelstaat door belast.

Totaal overige bedrijfskosten	4.797	5.283
--------------------------------------	--------------	--------------

Ondertekening van de jaarrekening 2017:

Sneek, 14 maart 2018

Directie:
H. de Wit

Raad van Commissarissen:
G.J. Douma F. Veenstra
D. Plantinga A. Hiemstra
M. Vorster

16. OVERIGE INFORMATIE

WNT-verantwoording 2017 NV Empatec

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op NV Empatec van toepassing zijnde regelgeving.

Het bezoldigingsmaximum in 2017 voor NV Empatec is €181.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum

per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van de Raad van Commissarissen; dit bedraagt voor de voorzitter 15% (€27.150) en voor de overige leden 10% (€18.100) van het bezoldigingsmaximum.

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

Bedragen x €1	Dhr. H.G. van der Zwaag	Dhr. H. de Wit
Functie	Algemeen Directeur	Algemeen Directeur
Duur dienstverband in 2017	1/01 - 31/05	1/05 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	Nee	Nee
Echte of fictieve dienstbetrekking?	Echt	Echt
Individueel WNT-maximum 2017	€83.238	€121.493
Bezoldiging		
Beloning	€71.956	€92.865
Belastbare onkostenvergoeding	€-	€-
Beloningen betaalbaar op termijn	€7.439	€11.738
Subtotaal	€79.395	€104.603
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€-	
Totaal bezoldiging	€79.395	€104.603

Toezichthoudende topfunctionarissen

Bedragen x € 1	Dhr. G.J. Douma	Dhr. D. Plantinga	Mw. A. Hiemstra	Dhr. F. Veenstra*	Mw. M. Vorster
Functie	Voorzitter Raad van Commissarissen	Lid Raad van Commissarissen	Lid Raad van Commissarissen	Lid Raad van Commissarissen	Lid Raad van Commissarissen
Duur dienstverband in 2017	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum 2017	€ 27.150	€ 18.100	€ 18.100	€ 18.100	€ 18.100
Bezoldiging					
Beloning	€ -	€ 7.500	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000
Belastbare onkostenvergoeding	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Beloningen betaalbaar op termijn	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Subtotaal	€ -	€ 7.500	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal bezoldiging	€ -	€ 7.500	€ 6.000	€ 6.000	€ 6.000

* De bezoldiging van de heer Veenstra ad €6.000 per jaar wordt uitgekeerd aan de gemeente waarvan hij burgemeester is.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2017 een bezoldiging boven het individuele WNT-maximum hebben ontvangen. Er zijn in 2017 geen ontslaguitkeringen betaald aan overige functionarissen die op grond van de WNT dienen te worden vermeld, of die in eerdere jaren op grond van de WOPT of de WNT vermeld zijn of hadden moeten worden.

17. OVERIGE GEGEVENS

STATUTAIRE RESULTAATBESTEMMING

In artikel 30 van de statuten van de vennootschap staat het volgende opgenomen betreffende de winstbestemming:..

1. De winst staat ter beschikking van de Algemene Vergadering, met inachtneming van het hierna in dit artikel 2 bepaalde.
2. De vennootschap kan aan de aandeelhouders en andere gerechtigden tot de voor uitkering vatbare winst slechts uitkeringen doen voor zover het eigen vermogen groter is dan het gestorte en opgevraagde deel van het kapitaal vermeerderd met de reserves die krachtens de wet of volgens lid 3 moeten worden aangehouden. Uitkering van winst geschiedt na de vaststelling van de jaarrekening waaruit blijkt dat zij geoorloofd is. Op aandelen wordt geen winst ten behoeve van de vennootschap uitgekeerd. De vordering van een aandeelhouder tot uitkering vervalt ten bate van de vennootschap door een tijdsverloop van vijf jaren na de betaalbaarstelling. Tenzij de Algemene Vergadering anders besluit, is het winstbedrag dat op ieder aandeel wordt uitgekeerd, betaalbaar een maand nadat het is vastgesteld. Bij de berekening van de winstverdeling tellen de aandelen die de vennootschap in haar eigen kapitaal houdt niet mede, tenzij deze aandelen belast zijn met een vruchtgebruik of daarvan met medewerking van de vennootschap certificaten zijn uitgegeven.
3. Het na toepassing van lid 2 resterende gedeelte van de winst wordt gereserveerd, totdat het eigen vermogen van de vennootschap, voorzover dat de nominale waarde van de door anderen dan de vennootschap zelf gehouden aandelen overstijgt, veertig procent (40%) bedraagt van het met de nominale waarde van voorvermelde aandelen verminderde balanstotaal. De volgens de vorige volzin gereserveerde winst geldt als statutair aan te houden reserve, behoudens voor zover de waarde van deze reserve een waarde gelijk aan veertig procent (40%) van het met de nominale waarde van de aldaar bedoelde aandelen verminderde balanstotaal overstijgt.
4. Van het na toepassing van de vorige leden van dit artikel resterende gedeelte van de winst wordt een zodanig gedeelte gereserveerd als de Raad van Commissarissen geraden acht.
5. Het na toepassing van de vorige leden van dit artikel resterende gedeelte van de winst staat ter beschikking van de Algemene Vergadering met dien verstande dat reservering zal plaatsvinden indien niet anders wordt besloten.
6. Indien blijkens de vastgestelde winst en verliesrekening over enig jaar verlies is geleden, hetwelk niet uit een reserve kan worden bestreden of op andere wijze gedelgd wordt, geschiedt in de volgende jaren geen winstuitkering zolang zodanig verlies niet is aangezuiverd.
7. De Algemene Vergadering kan op voorstel van het Bestuur met goedkeuring van de Raad van Commissarissen besluiten tot winstuitkering aan de houders van gewone aandelen in de vorm van gewone aandelen in het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap.
8. De vennootschap mag tussentijds uitkeringen doen indien aan het vereiste van lid 2 van dit artikel is voldaan blijkens een tussentijdse vermogensopstelling. Deze heeft betrekking op de stand van het vermogen op ten vroegste de eerste dag van de derde maand voor de maand waarin het besluit tot uitkering bekend wordt gemaakt. Zij wordt opgemaakt met inachtneming van in het maatschappelijk verkeer als aanvaardbaar beschouwde waarderingsmethoden. In de vermogensopstelling worden de volgens de wet of de statuten te reserveren bedragen opgenomen.

Zij wordt ondertekend door de bestuurders; ontbreekt de handtekening van een of meer hunner, dan wordt daarvan onder opgave van reden melding gemaakt. De vennootschap legt de vermogensopstelling ten kantore van het handelsregister neer binnen acht dagen na de dag waarop het besluit tot uitkering wordt bekend gemaakt.

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT OVER HET BOEKJAAR 2016

Conform het voorstel in de jaarrekening van 2016 is het verlies over dat boekjaar ten laste van de statutaire reserve gebracht.

VOORSTEL RESULTAATBESTEMMING

De Directie stelt, met goedkeuring van de Raad van Commissarissen, aan de Algemene Vergadering voor om het verlies over het boekjaar 2017 ten laste van de statutaire reserve te brengen.

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.

Datum opstellen jaarrekening: 14 maart 2018

**Goedgekeurd door Raad van Commissarissen:
14 maart 2018.**

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN JAARREKENING 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van N.V. Empatec te Sneek gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Empatec op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2017 (inclusief toelichting).
- De geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2017 (inclusief toelichting).
- De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen zoals het kasstroomoverzicht, overige informatie en overige gegevens.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en de Regeling Controleprotocol Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Empatec zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels

in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op €839.500. De materialiteit is gebaseerd op de opbrengsten. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven€ 42.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

VERKLARING OVER DE IN DE JAARSTUKKEN OPGENOMEN ANDERE INFORMATIE

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- Het jaar 2017 in kerncijfers.
- Empatec in het kort.
- Het verslag raad van commissarissen.
- Het verslag van de directie.
- Aansluiting met G.R. Fryslân-West.
- De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector verantwoording (WNT).
- De overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het directieverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

BESCHRIJVING VAN VERANTWOORDELIJKHEDEN VOOR DE JAARREKENING

Verantwoordelijkheden van de directie voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is de directie verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet de

directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in

overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, de Regeling Controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit

kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd.

Groningen, 3 mei 2018

Ernst & Young Accountants LLP
w.g. D.E. Engwerda RA

Pastiel

Waar wil jij naar toewerken?

empatec

Groei binnen handbereik

Tingietersstraat 1
8600 AG Sneek

Tel. (0515) 48 49 99

www.empatec.nl